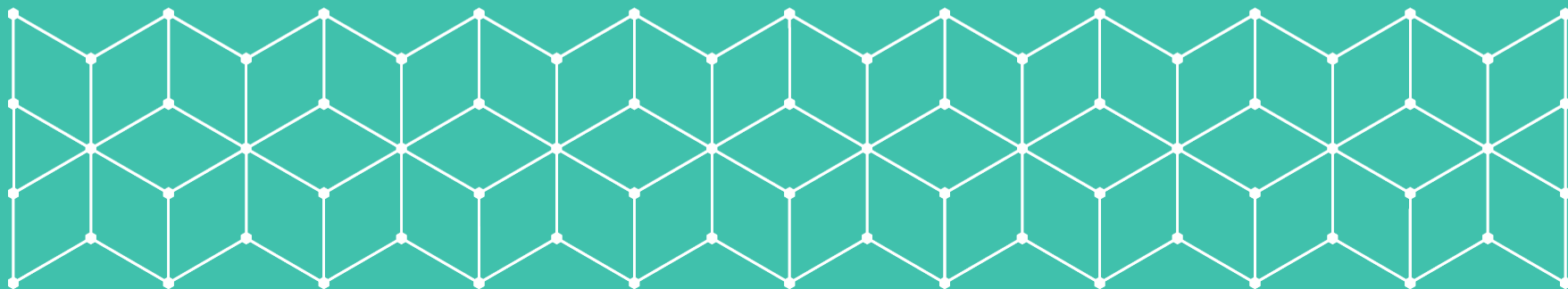

Lesing i KI-ens tid

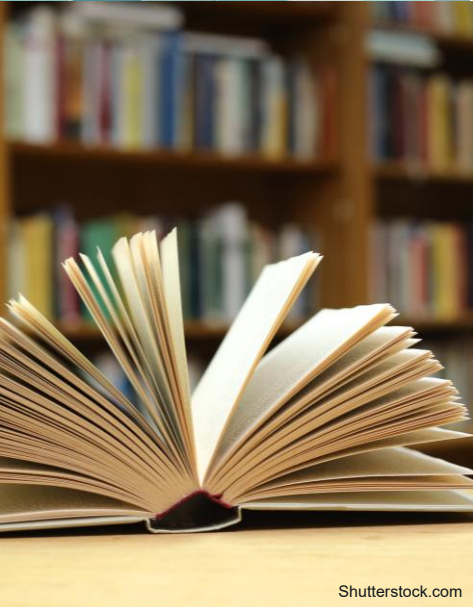
Camilla Gudmundsdatter Magnusson & Jessica P. B. Hansen

«Lesing i KI-ens tid»

- Hvordan Leser vi i dagens samfunn?
- Hva betyr det at KI «leser»?
- Implikasjoner for undervisning og skole

Shutterstock.com

vaksine farlig?

AI-modus **Alle** Nyheter Bilder Videoer Kortvideoer Bøker Mer - Ve

AI-oversikt

Nei, vaksiner godkjent for bruk i Norge er generelt ikke farlige. Ifølge [Folkehelseinstituttet \(FHI\)](#) gjennomgår alle vaksiner strenge tester før de blir godk. og sikkerheten overvåkes kontinuerlig. Fordelene ved å beskytte mot alvorlige sykdommer er langt større enn risikoen for alvorlige bivirkninger. [Folkehelseinstituttet - FHI](#)

Vanlige vs. alvorlige reaksjoner

De fleste reaksjoner på vaksiner er milde, ufarlige og går over av seg selv etter noen dager. [Folkehelseinstituttet - FHI](#)

Type
reaksjoner
Hvordan oppstår de? Helsepersonell

Vis mer

[Folkehelseinstituttet - FHI](#)
<https://www.fhi.no/vaksinasjonshandboka/bivirkninger...>

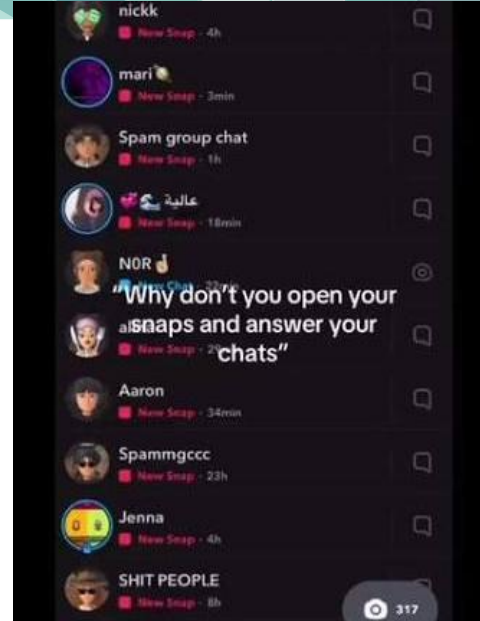
Bivirkninger etter vaksinasjon – håndbok for helsepersonell

20. juni 2025 — Gastrointestinale symptomer som magesmerter, diaré, kvalme og oppkast er velkjente og vanlige bivirkninger etter vaksinasjon. Det varierer fra ...

Mer å spørre om

Hva er negativt med vaksine?

Hvor mange døde etter å ha fått koronavaksinen?

Tekstmiljøer i dagens samfunn

Påvirker digitale lesevaner måten vi ellers leser på?

Lengre «settling-in»-fase

Skumlesing

Fragmentert

oppmerksomhet

«Overflatelyhypotesen»:

Skjermlesing bidrar til en
mer overfladisk lese måte

Skille mellom leseren og *lesemiljøets* *egenskaper*:

Å stadig skifte oppmerksomhet under lesing trenger ikke bare handle om å være en dårlig konsentrert leser, men kan handle om et digitalt miljø som muliggjør eller inviterer til oppmerksomhetsskifter (Selwyn & Aagaard, 2021)

Hva blir konsekvensene for lesingen vår?

Mangel på **DYBDELESING**

Vedvarende og sammenhengende lesing av lengre, komplekse tekster

Fokus

Kognitiv
tålmodighet

(Mangen & Sønneland, 2021)

Sofistikerte kognitive prosesser som fremmer forståelse

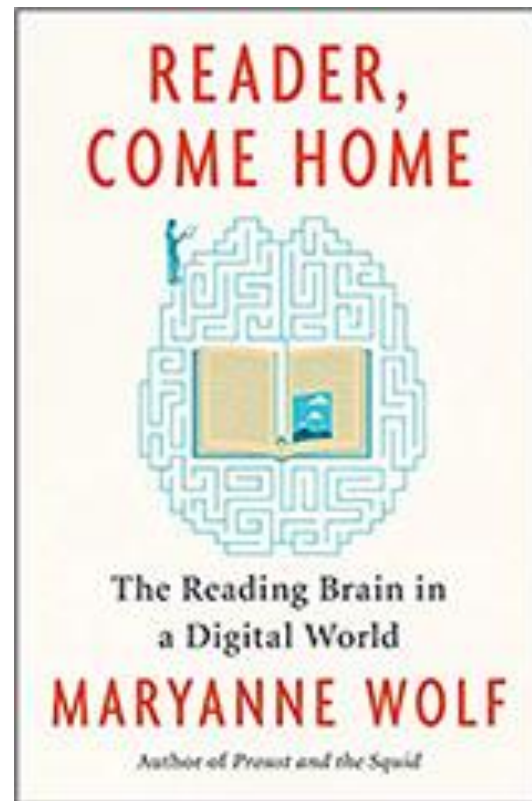
Analytisk og
kritisk tenkning

Refleksjon

(Wolf & Barzillai, 2009)

Mål: Utvikle dobbel lesekompetanse

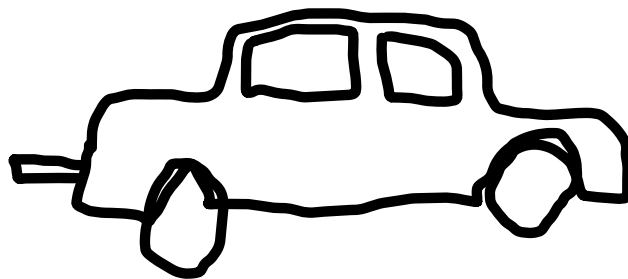
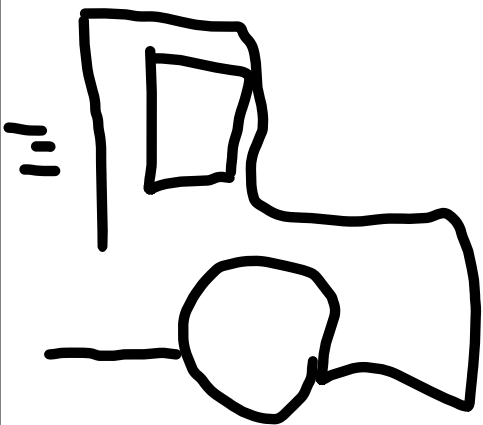
- Utvikle en lesehjerne tilpasset både analoge og digitale tekstmiljøer
 - *Building a biliterate reading brain* (Wolf, 2018)

Hva mener vi når vi sier KI?

framkomstmiddel

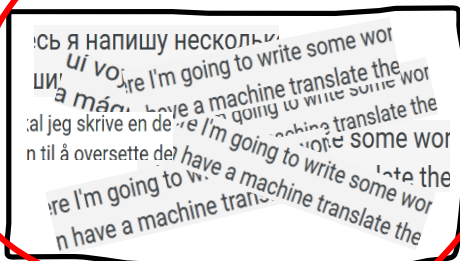
(Naranayan & Kapoor, 2024, AI Snake Oil)

Veldig ofte mener vi

generative prateroboter som bygger på store språkmodeller

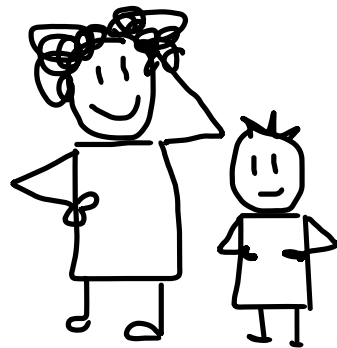
modellene

systemene

brukerne

← innputt

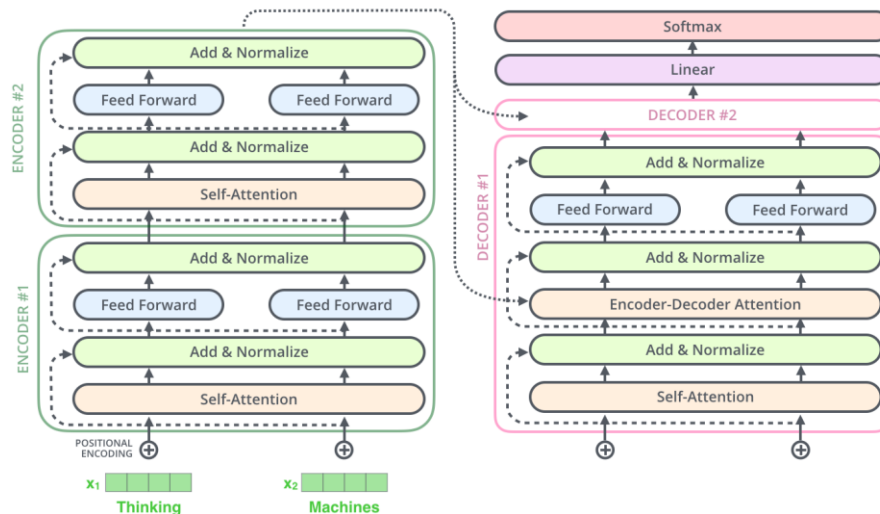
→ utputt

GPT UiO

Store språkmodeller

- Forutser en neste token (mindre enn et ord) i en streng av ord.
- Tokensa er lenket sammen for å skape tekst.
- Ekstremt ressurskrevende med hensyn til databehandling
 - ChatGPT må gjennomføre omtrent en billion beregningsoperasjoner for å generere en enkelt token.

<https://jalammar.github.io/illustrated-transformer/>

GPT-5.x & O1/3

GPT-4 & GPT-3.5 (l)

Dette er en tekst. Vi skal skrive litt tekst
tokenizer norsk. And then we test how tl
longer now than they used to be.

Clear

Show example

Tokens

55

Characters

243

Dette er en tekst. Vi skal skri
tester hvordan tokenizere tok
tokenizes English. I see that
be.

GPT-5.x & O1/3

GPT-4 & GPT-3.5 (legacy)

GPT-3 (legacy)

Dette er en tekst. Vi skal skrive litt tekst og gjøre ulike oppgaver i dag. Vi tester hvordan tokenizere
tokenizer norsk. And then we test how the tokenizer tokenizes English. I see that the tokens seem to be
longer now than they used to be.

Clear

Show example

Tokens

76

Characters

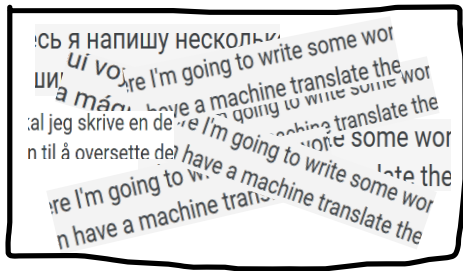
243

Dette er en tekst. Vi skal skrive litt tekst og gjøre ulike oppgaver i dag. Vi t
ester hvordan tokenizere tokenizer norsk. And then we test how the tokenizer
tokenizes English. I see that the tokens seem to be longer now than they used to
be.

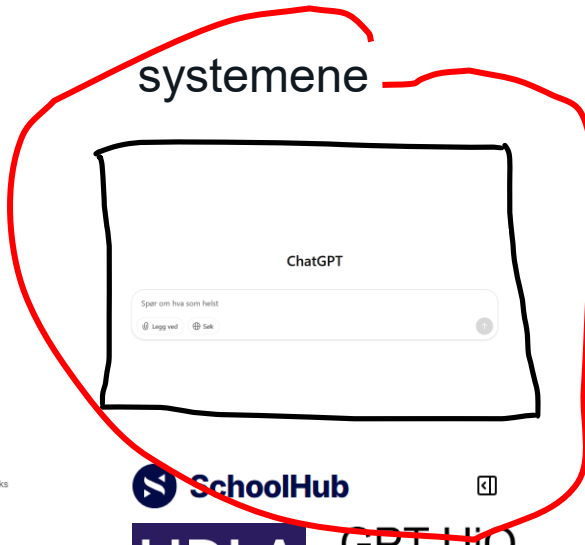
Veldig ofte mener vi

generative prateroboter som bygger på store språkmodeller

modellene

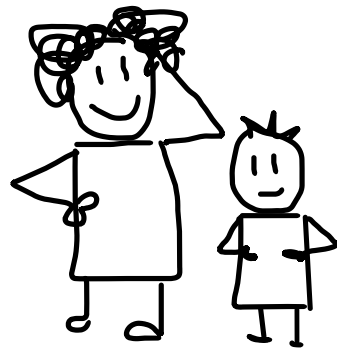

systemene

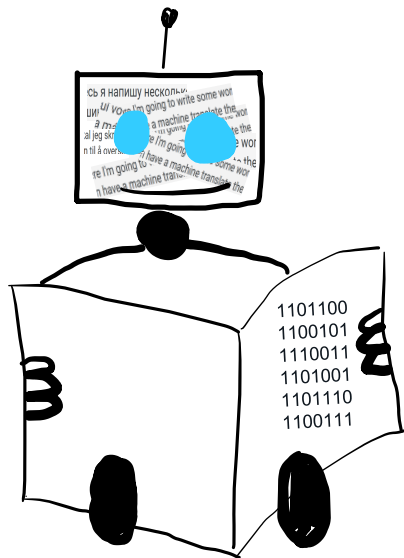
← innputt
→ utputt

brukerne

- **GPT-5**
The best model for coding and agentic tasks across domains
- **GPT-5 mini**
A faster, cost-efficient version of GPT-5 for well-defined tasks
- **GPT-5 nano**
Fastest, most cost-efficient version of GPT-5
- **GPT-4.1**
Fast, highly intelligent model with largest context window

Hva betyr det at KI leser?

- Automatisering av arbeid (Bender, 2024)
 - Hvilket arbeid setter vi ut og hvilken konsekvens har det?
- Kvalitet i utførelsen av oppgaven
 - Kan maskinen faktisk utføre oppgaven?
 - Kvalitet i utputt på norsk (og samiske språk)
- Kvalitet på språklig utputt / modeller
 - Konseptuelle metaforer, syntaks, metaspråk og fagbegreper, nonsens-ord mm

Bevisste valg i undervisning (eks fra Medby & Hansen, 2026)

Mål	Beskrivelse	Teknologi	Bruksområde / automatisering	Rammer
Hva er formålet med aktiviteten?	Hvilke konkrete oppgaver skal utføres og hvorfor?	Hvilken teknologi tas i bruk? Hvilke muligheter og begrensninger ligger i teknologien?	Hva automatiseres? Hva brukes teknologien til? Sammendrag? Oversettelse? Oppsummering av faglig innhold? Synonymer?	GDPR Åndsverk mm.

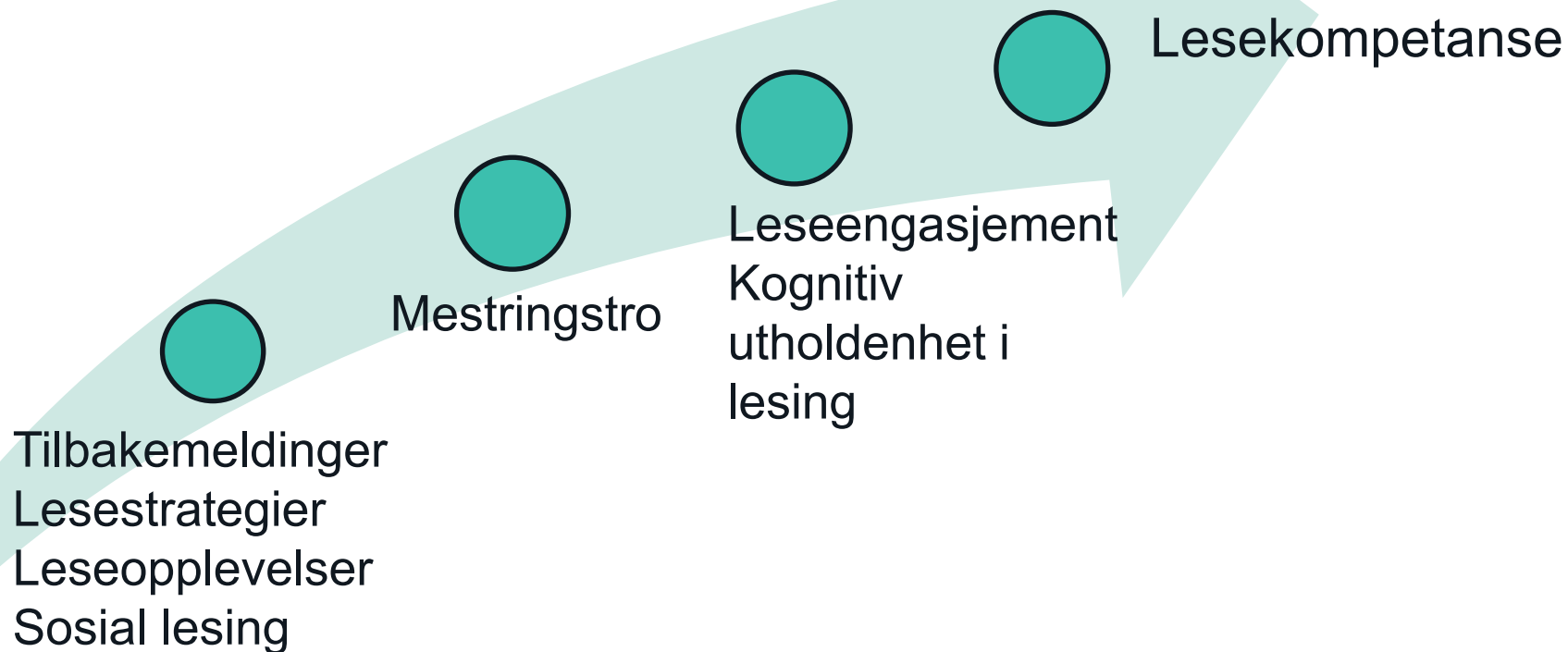
Implikasjoner for leseundervisning

Foto: Nono V. Unsplash

- Dybdelesingsprosesser
 - Lesing av lengre tekster
 - Nærlesing av korte, komplekse tekster
 - Kritisk tilnærming til tekst
- Lesing som et mål i seg selv

Implikasjoner for leseundervisning

Referanser

- Carr, N. (2010). *The Shallows: What the Internet Is Doing to Our Brains*. WW Norton.
- Mangen, A., & Sønneland, M. (2021). Den litterære langlesingens muligheter og utfordringer i digitaliseringens tidsalder. *Viden om Literacy*, (29), 108–114.
- Selwyn, N., & Aagaard, J. (2021). Banning mobile phones from classrooms –An opportunity to advance understandings of technology addiction, distraction and cyberbullying. *British Journal of Educational Technology*, 52(1), 8–19.
- Wig, S., Trasmundi, S. B., Hakemulder, F., Holm-Torjusen, F., & Mangen, A. (2025). Flow and longform reading. Notes from an exploratory case study. *Cognitive Semiotics*, 18(1), 53–71.
- Wolf, M., & Barzillai, M. (2009). The importance of deep reading. *Educational Leadership*, 66(6), 32–37.
- Wolf, M. (2018). *Reader, come home: The reading brain in a digital world*. Harper.

Lesing i KI-ens tid

Camilla Gudmundsdatter Magnusson & Jessica P. B. Hansen

